
THE SIGNIFICANCE OF LEARNING LEGAL ENGLISH**Maida Bećirović-Alić**

International University of Novi Pazar- Novi Pazar, Republic of Serbia

maida_1103@hotmail.com

Abstract: Due to expansion of English language and the fact that it is one of the most commonly used language in both the private and business life there is the necessity of teaching future lawyers the legal basis of the English language. This work aims to show the most significant elements of the legal English language through presenting the importance of learning legal terms, analyzing and recognizing them in the legal texts. The author explains the necessity of introducing legal English as a compulsory subject in law faculties and comparative learning of legal terms in the native and in English language. Learning legal terms in English along with learning the same in mother tongue is of great importance to every lawyer for many reasons. One of the most important arguments is the process of globalization. Many people learn and acquire knowledge in one country, and then they work and apply the acquired knowledge in another country, in order to be able to communicate with each other, their knowledge must be supported by terminology in a particular field, only in this way dialogue can be dynamic and successful. The objectives that must be set in the process of mastering the legal English language are the development of the ability to listen and analyze the language used in the interaction of a lawyer - client, study strategies and techniques in negotiations, encounter various legal documents, such as letters, legal opinions, different types Contracts, clauses, minutes, statutes, practice of writing letters, memoranda and legal opinions, improving the ability to participate in situations typical of legal practice, playing different roles and participating in simulations. English is important at this point in business, politics and education for lawyers, in that it is the main language of communication around the world, and almost 50% of technical and scientific editions are in English. The decisions of European institutions affect the daily life of the citizens of the Union and for their legitimacy it is necessary for lawyers to participate actively in decision-making processes without any language barrier.

All EU texts and judgments, all international acts are in English, while the translations of the texts themselves must guarantee a uniform interpretation and application of EU law, for which precise and unambiguous use of terminology for terms from certain acts is necessary. English is the lingua franca for transnational business world in Europe. The exchange of technologies, discoveries and information is carried out using the language itself.

Each language has certain characteristics and specificities, also each language has certain variations depending on the territory in which it is spoken. English is spoken around the world, so in this sense we have differences between, for example, the American and British English language, because there is a certain terminology that is characteristic of each speaker area. Legal English, however, is standardized and does not limit its territorial boundaries, so the legal terminology serves lawyers all over the world.

Keywords: English language, legal English, legal terms, legal texts, globalization.

ZNAČAJ UČENJA PRAVNOG ENGLESKOG JEZIKA**Maida Bećirović-Alić**

Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru-Novu Pazar, Republika Srbija

maida_1103@hotmail.com

Apstrakt: U ovom radu autor nastoji da kroz prikaz najznačajnijih elemenata pravnog engleskog jezika predstavi značaj učenja pravnih termina, analize i prepoznavanja istih u pravnim tekstovima. Naime, činjenica je da je engleski jezik jedan je od najrasprostranjenih i najčešće korišćenih jezika, kako u privatnom, tako i u poslovnom životu. Engleski jezik, kao maternji, koristi više od 330 miliona ljudi, dok su procene da se ovim jezikom služi preko 1.500.000.000 ljudi na svim kontinentima, što što samo po sebi ukazuje na potrebu podučavanja budućih pravnika osnovama pravnog engleskog jezika. U radu autor obrazlaže neminovnost uvođenja pravnog engleskog jezika kao obaveznog predmeta na studijama prava i uporednog učenja pravnih termina na maternjem i na engleskom jeziku. Učenje pravnih termina na engleskom jeziku uporedo sa učenjem istih na maternjem jeziku je od velikog značaja za svakog pravnika iz više razloga. Jedan od najvažnijih argumenata jeste proces globalizacije. Mnogi ljudi uče i stiču znanja u jednoj zemlji, a onda rade i primenjuju stečena znanja u drugoj zemlji, da bi bili sposobni da komuniciraju međusobno njihovo znanje mora biti potkrepljeno terminologijom iz određene oblasti, jedino na taj način dijalog može biti funkcionalan i uspešan. Engleski jezik je važan u ovom trenutku poslovno, politički i obrazovno za pravnike, samim tim što je on glavni jezik današnje komunikacije u celom svetu, a gotovo 50% tehničkih i naučnih izdanja je na engleskom jeziku. Odluke evropskih institucija utiču na svakodnevni život građana Unije, a za njihov

legitimitet nužno je da pravnici aktivno učestvuju u procesima odlučivanja bez ikakve jezičke barijere. Svi tekstovi i presude EU, svi međunarodni akti jesu na engleskom jeziku, pritom sami prevodi navedenih tekstova moraju garantovati ujednačeno tumačenje i primenu prava EU, za šta je neophodna precizna i jednoznačna upotreba terminologije za pojmove iz određenih akata. Engleski je lingua franca za današnji transnacionalni poslovni svet u Evropi. Razmena tehnologija, otkrića i informacija se događaju pomoću samog jezika. Rimsko pravo predstavlja temelj modernog prava, sa tim u vezi latinski jezik je imao ogroman uticaj na svetsku pravnu terminologiju. Latinski jezik je bio jezik statuta kao i formalnih pravnih akata od 1066. godine, engleski jezik ga zamenjuje u procesnim radnjama tek 1730. godine. Uticaj latinskog jezika je vidljiv u mnogim pravnim terminima koji su zadržali isti jezički oblik od nastanka pa sve do danas. Standardni engleski jezik se razlikuje od pravnog engleskog jezika po vokabularu, jer se u specijalizovanom jeziku značenje običnih reči menja, koriste se dubleti (dva oblika iste reči koji se razlikuju po izgovoru, akcentu ili glasovnom sastavu) ali je uobičajena i upotreba frazalnih glagola (glagoli koji uz sebe imaju predlog ili prilog koji utiču na to da se osnovno značenje glagola izmeni). Svaki jezik odlikuju određene karakteristike i specifičnosti, takođe svaki jezik ima određene varijacije u zavisnosti od teritorije na kojoj se govori. Engleski jezik se govori širom sveta pa u tom smislu imamo razlike između, na primer, Američkog i Britanskog engleskog jezika, jer postoji određena terminologija koja je karakteristična za svako govorno područje. Pravni engleski je, međutim, standardizovan i ne ograničavaju ga teritorijalne granice pa se istom pravnom terminologijom služe pravnici širom sveta

Ključne reči: engleski jezik, pravni engleski, pravni termini, pravni tekstovi, globalizacija.

UVOD

Engleski jezik je preuzeo vodeću ulogu u svim sferama komuniciranja, kao što su međunarodna trgovina, marketing, turizam, obrazovanje itd., dostigao je status dominantnog globalnog jezika, što je dovelo do neophodnosti sticanja znanja o njemu i sprovođenja istih u praksu. U ovom radu autor se posvećuje definisanju veze između engleskog jezika i prava, značaju poznavanja pravnih termina i predstavljanju strukture pravnog engleskog jezika.

Jezik jeste sredstvo komunikacije, u pravnoj nauci pre svega, jezik je najvažnija alatka kojom se svaki pravnik koristi, stoga je od izuzetne važnosti poznavanja specijalizovane grane engleskog jezika - pravnog engleskog jezika. Engleski jezik postao je neophodan preduslov za postizanje poslovnog uspeha za svakoga ko radi u međunarodnom okruženju. Sam proces globalnih i evropskih integracija izazvao je rastuću potrebu za pravnim stručnjacima koji poseduju odgovarajuće znanje engleskog jezika u oblasti prava. Svesni činjenice da pravnik engleski jezik mora da koristi sa posebnom pažnjom i da mora biti osposobljen da komunicira tačno, a pre svega tačno i precizno, odnosno da u potpunosti mora razumeti ono što pročita ili čuje, dolazimo do zaključka o neophodnosti uvođenja pravnog engleskog jezika kao obaveznog predmeta na studijama prava.

Svaki jezik se grana na posebna polja korišćenja odakle i nastaju specijalizovani jezici za određene namene čija je karakteristika mogućnost razumevanja i komunikacije među ekspertima iz određenih oblasti. Da bi se stekla znanja iz specijalizovanih oblasti potrebno je imati osnovu standardnog jezika da bi se moglo raditi na upotpunjavanju segmenata iz posebnih znanja.

Kada se pominje učenje pravnog engleskog jezika ne misli se na učenje na stotine zakona i odredaba na engleskom jeziku, već se misli na to kako govoriti i misliti o pravu, koji izraz ili ekspresija najbolje definišu poruku koja treba da se prenese na tačan i precizan način. Važno je spomenuti da nije bitno o kom pravnom sistemu se govori, pravna terminologija nije ograničena pravnim konceptima niti nacionalnim zakonodavstvima određene zemlje. Engleski jezik za specijalne namene, u ovom slučaju pravni engleski jezik najčešće koriste osobe kojima engleski jezik nije maternji jezik. Govornici maternjeg jezika vrlo retko poseduju znanja jezika iz specijalizovanih oblasti a sve to govori o činjenici da poznavanje standardnog jezika ne povlači za sobom poznavanje specijalizovanih segmenata jezika, pa svako ko želi steći takva znanja mora uložiti trud i posvetiti se u određenoj meri.

ZNAČAJ ENGLESKOG JEZIKA U SAVREMENOM SVETU

Engleski jezik je germanski jezik indo-evropske porodice. Po broju ljudi koji govore ovaj jezik on je drugi u svetu. Smatra se da postoji 300 miliona ljudi kojima je engleski izvorni (native speakers), 300 miliona onih kojima je on drugi i još 100 miliona onih koji ga koriste kao strani jezik. To je jezik nauke avijacije, računarstva, diplomatije i turizma. Polovina svih poslovnih ugovora je sklopljena na engleskom, takođe, dve trećine naučnih dokumenata je pisana ovim jezikom. Engleski jezik, kao univerzalni jezik,

je vrlo značajna karika, on je zvanični jezik u 45 zemalja, ali je govorni u mnogim drugim zemljama.¹²⁹ Stoga, da bi ispratila globalne trendove, većina univerziteta širom sveta uključuje engleski jezik kao jedan od osnovnih predmeta. Nivo poznavanja ovog jezika je često bitan, ako ne i presudan kriterijum, pri apliciranju za određena radna mesta ili prijem na određeni fakultet, članstvo u nekoj instituciji. Posle nekih uvodnih testova i upoznavanja, završni krug obično podrazumeva intervju na engleskom. Kompanije pozdravljaju i prihvataju kandidate koji pored relevantnih veština i kvalifikacija još i tečno govore i upotrebljavaju engleski, dok one kojima engleski nije jača strana, odbijaju.

U EU engleski jezik funkcioniše na tri nivoa: kao nacionalni jezik članica EU, kao globalni jezik i kao *lingua franca*. Upotreba engleskog jezika kao *lingua franca*¹³⁰ je najrasprostranjenija. U skladu sa tim postavlja se i pitanje shvatanja engleskog jezika u današnjoj EU: kao drugog, stranog ili odomaćenog jezika? Ovo pitanje se ne može posmatrati odvojeno od samog evropskog poimanja glavnih funkcija učenja stranih jezika, koje podrazumeva i usvajanje znanja o drugoj kulturi i komunikaciju izvan nacionalnih granica, a samim tim i teritoriju bez granica, gde će građani EU govoriti nekoliko jezika¹³¹. Imperativ postaje višejezičnost kao novi lingvistički poredak, gde engleski jezik doživljava svoj uspon u smislu zajedničkog jezika, univerzalnog sredstva komunikacije njegovih neizvornih govornika. Kao jezik koji poseduje visok stepen komunikativne vrednosti, engleski kao *lingua franca* (ELF) je dobio i poseban status u odnosu na ostale jezike u EU, pa u skladu sa tim ni jezičko obrazovanje ne možemo posmatrati odvojeno od ekonomskih i društveno-političkih odnosa moći. Neosporna je veza između politike i jezičke politike, koja se u slučaju EU odnosi i na razvijanje tzv. “demokratskog građanstva”, čiji su glavni elementi multilingvizam i interkulturalnost. Ako je koncept “demokratskog građanina” u Evropi međunarodno zasnovan, neophodno je obezbediti i raznolikost u nastavi i učenju jezika, tako da “građani” Evrope mogu da komuniciraju na sopstvenom jeziku, pre nego na ELF-u.¹³²

U multilingvalnoj Evropi plurilingvalna kompetencija predstavlja jedan od glavnih ciljeva jezičke obrazovne politike. Ističe se da se formulisana evropska jezička politika manifestuje na tri nivoa. Obrazovni nivo podrazumeva obavezno učenje najmanje dva strana jezika pored maternjeg. U praktičnom smislu to podrazumeva smenu modela *English only* modelom *English plus*. Administrativno-pravni nivo podrazumeva upotrebu svih zvaničnih jezika članica EU kao službenih i radnih jezika. Zaštitni nivo podrazumeva primenu *Povelje o zaštiti manjinskih i regionalnih jezika*, koja ima brojne nedostatke (npr. nejasni kriterijumi za razlikovanje jezika od dijalekata, isključenost imigrantskih jezika, poteškoće sa promenom pravnog statusa većinskih jezika i sl.)

Evropska komisija u svom izveštaju iz 2002. godine konstatuje da je većina Evropljana bilingvalna ili multilingvalna, priznajući istovremeno da je engleski jezik *lingua franca* EU, čija je nastava zastupljena na svim nivoima kako formalnog, tako i neformalnog obrazovanja. U izveštaju se konstatuje da je nedovoljno poznavanje samo maternjeg i ELF jezika, imajući u vidu funkcionisanje EU kao prostora nesmetanog protoka robe i ljudi, pa je pored maternjeg jezika neophodno poznavanje, odnosno učenje još najmanje dva jezika. Tu se ističe da se specifičnost evropske jezičke politike ogleda kako u jasnoj *de iure* podršci konceptu višejezičnosti, čija je *de facto* primena u obrazovnim sistemima zatajila. Više od 90% učenika u srednjim školama u EU uči engleski jezik, u većini slučajeva kao prvi strani jezik. Ovakvo činjenično stanje nas vodi do pitanja o saglasnosti sa postojećom jezičkom politikom EU, koja pored promovisanja multilingvalnosti, podrazumeva i podjednaka jezička prava. Savet Evrope je svestan da dominacija engleskog kao najšire učenog jezika nije u skladu sa promocijom lingvističke različitosti putem nastave stranih jezika. Savet Evrope se stoga i ne zalaže za jezičke obrazovne politike koje za cilj imaju kontinuirano sprovođenje učenja engleskog kao prvog ili čak jedinog stranog jezika u državnim obrazovnim institucijama. U tom smislu se i ističe da je učenje engleskog jezika sa ciljem visoke jezičke kompetencije dobrodošlo, ukoliko su istovremeno individualna i kolektivna jezička prava učenika zaštićena. Nedostatak plurilingvalizma, koji uključuje i manjak kompetencije na engleskom jeziku, mogu naštetiti u istoj meri kao i devalvacija jezičke raznolikosti u smislu demokratskog učešća. Ako je plurilingvalno obrazovanje protivteža gravitacionoj sili ELF-a, ne smemo zaboraviti da engleski jezik sam po sebi može da obavlja funkciju direktnog posrednika između učesnika u diskursu. Osim toga, engleski jezik je sredstvo, glas govornika manje korišćenih jezika u okviru evropskog javnog diskursa. Engleski kao *lingua franca* u Evropi ima *de facto* status pomoćnog

¹²⁹ <http://engleski-jezik.com/tekstovi/znacaj-engleskog-jezika.htm>

¹³⁰ *Lingua franca* je jezik koji je široko rasprostranjen stoga prelazi granice zemlje u kojoj se govori.

¹³¹ Sočanac, L., Engleski kao europska *lingua franca*. U: Stolac, D., Ivanetić, N. i Pritchard, B (ur.), *Jezik u društvenoj interakciji*. Zbornik radova sa savetovanja održanoga 16. i 17. svibnja u Opatiji. (str. 437-443). Zagreb – Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 2005.

¹³² Breidbach, S. Plurilingualism, democratic citizenship in Europe and the role of English. Strasbourg: Council of Europe. *Language Policy Division, Directorate of School, Out-of-School and Higher Education*, str. 5-24., 2003.

jezika za komunikacijske svrhe i treba ga shvatiti u svetlu postojećih evropskih ideala individualnog plurilingvalizma i društvenog multilingvalizma, kao komplementarni, a ne konkurentni jezik jezicima EU. Evropska jezička politika i jezičko obrazovanje će zavisiti od načina na koji će pristupiti konceptualizaciji i shvatanju ELF-a kao “zajedničkog dobra” (različitog i nezavisnog od engleskog kao maternjeg jezika) i empirijski zasnovanog opisa lingvističkih elemenata praktične ELF upotrebe. Mišljenja sam da je ELF umnogome uticao na formiranje postojeće jezičke obrazovne politike u Evropi. Značaj i raspostranjenost ovog fenomena svakako ne može biti ignorisana ni u jednoj obrazovnoj politici zemlje članice EU, koja mora odgovorno da pristupi ovoj problematici. Sa druge strane, slažem se i sa stavovima da se učenje ELF ponekad razvija umesto drugih, manje dominantnih jezika. U tom smislu smatram da je svrsishodno da se jezička obrazovna politika u Evropi bazira na plurilingvističkoj kompetenciji, koja će podrazumevati učenje najmanje tri jezika za svakoga:

a) učenje jezika sa kojim ćemo se identifikovati (maternji jezik);

b) učenje drugog jezika, u skladu sa sredinom/okruženjem u kome živimo, a koji ćemo razvijati u ravni sa kompetencijom maternjeg jezika;

v) ELF, kao treći jezik, jezik komunikacije, kako u okviru EU, tako i na globalnom nivou.

Danas se ELF, pored poznavanja rada na kompjuteru, sve više smatra osnovnom jezičkom pismenošću. Stoga ne treba ni da nas čudi što se sam koncept ELF-a veoma često smatra idealom evropskih integracija, odnosno supranacionalnim fenomenom.¹³³

RAZLIKA IZMEĐU PRAVNOG ENGLESKOG I STANDARNOG ENGLESKOG JEZIKA

I pored duge tradicije i bogatog i razgranatog teorijskog i istraživačkog korpusa, još uvek ne postoji jedinstveno pojmovno i terminološko određenje područja jezika za posebne namene, odnosno jezika u funkciji struke, a identifikacija, definicija i interpretacija ovog područja predmet su brojnih nedoumica, nesporazuma i polemika. Ovo se javlja kao posledica sve ubrzanijeg razvoja različitih disciplina i sve veće jezičke specijalizacije i diferencijacije, koje imaju izvesnu istraživačku i metodološku opravdanost iz ugla formalne deskripcije konkretnih jezika u funkciji struke. U vreme oživljenih interesovanja za vokabular engleskog jezika i njegovo usvajanje i obogaćivanje u opštem smislu, razumljiva je težnja da se njim uspešno vlada i u razučivanju ka sve specifičnijim oblastima primene. Na taj način se pored standardnog jezika uporedo razvijaju i podjezici stručnih termina iz određenih oblasti. Pravni engleski jezik je podjezik koji se sastoji iz stručne terminologije koja je vezana za pravnu nauku u najširem smislu te reči. Pravni engleski se izučava kao vrsta drugog jezika sa specijalizovanim vokabularom, frazama, terminologijom i sintaksom koja pomaže komunikaciji između eksperata u pravnoj nauci. U definicijama se takođe često uočava da se ne pravi ili se vrlo retko pravi razlika u nazivu između ciljnog varijeteta stranog jezika, koji se koristi u komunikaciji u određenim disciplinarnim oblastima (ESP), i nastave tog varijeteta (TESP- Teaching English for Specific Purposes).¹³⁴

Rimsko pravo predstavlja temelj modernog prava, sa tim u vezi latinski jezik je imao ogroman uticaj na svetsku pravnu terminologiju. Latinski jezik je bio jezik statuta kao i formalnih pravnih akata od 1066. godine, engleski jezik ga zamenjuje u procesnim radnjama tek 1730. godine. Uticaj latinskog jezika je vidljiv u mnogim pravnim terminima koji su zadržali isti jezički oblik od nastanka pa sve do danas.

Standardni engleski jezik se razlikuje od pravnog engleskog jezika po vokabularu, jer se u specijalizovanom jeziku značenje običnih reči menja, koriste se dubleti (dva oblika iste reči koji se razlikuju po izgovoru, akcentu ili glasovnom sastavu) ali je uobičajena i upotreba frazalnih glagola (glagoli koji uz sebe imaju predlog ili prilog koji utiču na to da se osnovno značenje glagola izmeni).

Svaki jezik odlikuju određene karakteristike i specifičnosti, takođe svaki jezik ima određene varijacije u zavisnosti od teritorije na kojoj se govori. Engleski jezik se govori širom sveta pa u tom smislu imamo razlike između, na primer, Američkog i Britanskog engleskog jezika, jer postoji određena terminologija koja je karakteristična za svako govorno područje. Pravni engleski je, međutim, standarizovan i ne ograničavaju ga teritorijalne granice pa se istom pravnom terminologijom služe pravници širom sveta. R. Bugarski takođe kao mogućnosti navodi i termine strukovno usmeren jezik – jezik okrenut struci, a za termin jezik u funkciji struke, mada nezgrapno, smatra da možda terminološki najpreciznije određuje ovaj fenomen.¹³⁵

¹³³ <http://www.dml.rs/index.php/lat/tekstovi-lat/sociolingvistika-lat/179-marija-nedeljkovic-engleski-lingua-franca-lat>

¹³⁴ Byram, M., & Hu, A., *The Routledge encyclopedia of language teaching and learning*, London, Routledge, 2013. str. 55.

¹³⁵ Bugarski, R., *Jezik u kontekstu*, Beograd, Čigoja, 1997., str.85.

VAŽNOST UČENJA PRAVNIH TERMINA NA ENGLISKOM JEZIKU

Učenje pravnih termina na engleskom jeziku uporedo sa učenjem istih na maternjem jeziku je od velikog značaja za svakog pravnika iz više razloga. Jedan od najvažnijih argumenata jeste proces globalizacije. Mnogi ljudi uče i stiču znanja u jednoj zemlji, a onda rade i primenjuju stečena znanja u drugoj zemlji, da bi bili sposobni da komuniciraju međusobno njihovo znanje mora biti potkrepljeno terminologijom iz određene oblasti, jedino na taj način dijalog može biti funkcionalan i uspešan.

Engleski jezik je važan u ovom trenutku poslovno, politički i obrazovno za pravnike, samim tim što je on glavni jezik današnje komunikacije u celom svetu, a gotovo 50% tehničkih i naučnih izdanja je na engleskom jeziku. Odluke evropskih institucija utiču na svakodnevni život građana Unije, a za njihov legitimitet nužno je da pravnici aktivno učestvuju u procesima odlučivanja bez ikakve jezičke barijere.

Svi tekstovi i presude EU, svi međunarodni akti jesu na engleskom jeziku, pritom sami prevodi navedenih tekstova moraju garantovati ujednačeno tumačenje i primenu prava EU, za šta je neophodna precizna i jednoznačna upotreba terminologije za pojmove iz određenih akata.

Engleski je lingua franca za današnji transnacionalni poslovni svet u Evropi. Razmena tehnologija, otkrića i informacija se događaju pomoću samog jezika.

Na predmetu Engleski jezik za pravnike je najvažnije angažovanje jezičkog stručnjaka sa višegodišnjim iskustvom u pravnoj oblasti, koji će omogućiti da kroz ovaj predmet studenti:

- ovladaju pravnom terminologijom iz svih grana prava;
- slušaju i analiziraju jezik koji se koristi u interakcijama advokat – klijent;
- proučavaju strategije i tehnike u pregovorima;
- susreću se sa različitim pravnim dokumentima, kao što su pisma, pravna mišljenja, različite vrste ugovora, klauzula, zapisnika, statuta;
- vežbaju pisanje pisama, memoranduma i pravnih mišljenja;
- poboljšaju svoju sposobnost da učestvuju u situacijama tipičnim za pravnu praksu, kroz igranje različitih uloga i učestvovanje u simulacijama.

SPECIFIČNOSTI PREVOĐENJA PRAVNIH PROPISA

Kako se proces evropskih integracija odvija u dva smera, nije značajno samo prevesti pravnu tekovinu Evropske unije radi njenog kasnijeg prenošenja u domaće zakonodavstvo, već je izuzetno značajno i prevesti propise domaćeg zakonodavstva na jedan od službenih jezika Evropske unije, najčešće – engleski jezik. U slučaju prevođenja naših propisa na engleski jezik, prevodi neće imati pravno dejstvo za građane Evropske unije, već će služiti kao izvor informacija o našem pravnom sistemu. To ne znači, naravno, da ne treba posvetiti najveću moguću pažnju preciznosti prevoda. Da bi prevodioci mogli na pravi način da se izbore sa tim, neophodno je da poznaju ne samo jezik, već i osnove pravnog sistema, vrste pravnih akata, funkciju nekih njihovih delova, te da savladaju pravnu terminologiju na maternjem i engleskom jeziku. Prevodioci imaju obavezu da naprave „veran“ prevod, ali ne prenoseći svaku reč izvornog teksta i preslikavajući njegovu sintaksu, tj. stvarajući prevod koji će biti u potpunosti orijentisan ka jeziku izvoru. Fokus je na jeziku cilju i domaće propise treba na engleski prevoditi „u duhu“ engleskog jezika. Pri tome je od suštinskog značaja upravo obezbediti da su prevodi dovoljno transparentni da omogućavaju uvid u specifičnosti domaćeg sistema, a da su pri tome razumljivi i pitki čitaocima i da ne odaju utisak bukvalnog prevoda. Možemo reći da je transparentnost od suštinskog značaja pri izboru terminologije. Treba svakako izbegavati engleske pravne nazive tehničke prirode da se ne bi čitaoci prevoda dovodili u zabludu da kod nas postoje apsolutno isti instituti kao u anglosaksonskom pravu. Na primjer, Osnovni sud nikada ne treba prevoditi engleskim terminom Magistrates Court, iako se može reći da se u hijerarhiji sudova ova dva suda nalaze na istom nivou. To bi bilo pogrešno najpre u samom značenju, jer se ova dva suda suštinski razlikuju, a s druge strane moglo bi dovesti čitaoce prevoda do uverenja da je naš sistem identičan anglosaksonskom. Zato je bolje odlučiti se za ekvivalent Basic Court, iako takav termin u engleskom jeziku ne postoji, jer on odslikava osobenosti domaćeg sistema. Neophodno je, zatim, da prevodilac u potpunosti razume normu napisanu na jeziku izvoru, ali i da ne bude opterećen njenom formom, već da njeno značenje prenese na jezik cilj u formi koja se u jeziku cilju koristi. To zahteva poznavanje osnova nomotehnike kako u sistemu jezika izvora tako i u sistemu jezika cilja.

Na primer, za odredbe koje se na maternjem jeziku pišu u prezentu a izražavaju imperativ, u engleskom treba koristiti glagol shall koji u tom slučaju izražava upravo imperative. Ukoliko se u tekstu nalazi izvorni navod iz nekog drugog već prevedenog pravnog akta, prevodilac treba da iskoristi već postojeći prevod. Stvaranje baze već prevedenih pravnih akata u tome će mu biti od velike pomoći.

Imperativ na svim nivoima učenja svih stranih jezika u obrazovnom sistemu jeste da se određeni jezik što pre progovori. Zbog toga je neophodno da se studentima omogući što veća izloženost ciljnom jeziku i pruži prilika da od samog početka komuniciraju na njemu. Uz adekvatno prilagođavanje vokabulara i jezičkih struktura nivou polaznika, upotrebu maternjeg jezika se svodi na minimum kako bi učenici tokom časova učili i da razmišljaju na stranom jeziku. Osnovni cilj je da se onemogući mešanje dva različita jezička sistema (sistem maternjeg i ciljnog jezika), što bi značajno usporilo proces usvajanja stranog jezika. Studenti tako vremenom stiču sve veću sigurnost i moć vladanja jezikom dok govore na stranom jeziku, a pritom im komunikacija na njemu ne deluje neprimodno, niti imaju otpor da ga govore.

Na časovima pravnog engleskog jezika mora biti uključena interakcija između profesora i studenata, bez obzira da li se radi o učenju gramatike, novog vokabulara ili prevođenja pravnih tekstova. Primarna uloga profesora nije držanje predavanja ili diktiranje pravila već motivisanje studenata da sami dođu do zaključaka pružajući im što više prilike da govore i pomažući im da pravilno formulišu ono što žele da kažu. U samom nastavnom procesu veliki značaj pridaje se mišljenjima i ličnim afinitetima studenata koji su vrlo često izvor tema za razgovor, a sve to sa ciljem da se novi nastavni sadržaji asocijativno povežu sa ličnim iskustvima i što lakše i jasnije upamte.¹³⁶

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Cilj ovog rada bio je da se kroz prikaz elemenata engleskog jezika i njegovog značaja u svetu se predstavi važnost uvođenja pravnog engleskog jezika kao obaveznog predmeta na pravnim fakultetima. Kao što je ukazano i u samom radu, nužan segmenat kod podučavanja pravnog engleskog jezika jeste stručnost lica koje podučava u oblasti prava ali i u oblasti engleskog jezika, jer specifičnost pravne nauke je uslovljena preciznošću manipulisanja informacijama, a da bi se postigao željeni efekat potrebno je vladati određenim rečima koje situacija zahteva, s tim u vezi poznavanje termina na maternjem jeziku je neophodno da bi se isti usvojili na stranom jeziku. Ciljevi koji se moraju postaviti u procesu savladavanja pravnog engleskog jezika jesu razvijanje sposobnosti slušanja i analiziranja jezika koji se koristi u interakcijama advokat – klijent, proučavaju strategije i tehnike u pregovorima, susretanje sa različitim pravnim dokumentima, kao što su pisma, pravna mišljenja, različite vrste ugovora, klauzula, zapisnika, statute, vežbanje pisanje pisama, memorandumu i pravnih mišljenja, poboljšanje sposobnosti učestvanja u situacijama tipičnim za pravnu praksu, kroz igranje različitih uloga i učestvovanje u simulacijama.

LITERATURA

- [1] Byram, M., & Hu, A., *The Routledge encyclopedia of language teaching and learning*, London, Routledge, 2013.
- [2] Bugarski, R., *Jezik u kontekstu*, Beograd, Čigoja, 1997.
- [3] Breidbach, S., *Plurilingualism, democratic citizenship in Europe and the role of English*. Strasbourg: Council of Europe. *Language Policy Division, Directorate of School, Out-of-School and Higher Education*, 2003.
- [4] Sočanac, L. *Engleski kao europska lingua franca*. U: Stolac, D., Ivanetić, N. i Pritchard, B (ur.), *Jezik u društvenoj interakciji*. Zbornik radova sa savjetovanja održanoga 16. i 17. svibnja u Opatiji, Zagreb – Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 2005.
- [5] <http://www.mvp.gov.me/ministarstvo>
- [6] <http://www.dml.rs/index.php/lat/tekstovi-lat/sociolingvistika-lat/179-marija-nedeljkovic-engleski-lingua-franca-lat>
- [7] <http://engleski-jezik.com/tekstovi/znacaj-engleskog-jezika.htm>

¹³⁶ <http://www.mvp.gov.me/ministarstvo>